

A dominanciakör válaszolt

Tamás Gáspár Miklós: az SZDSZ az egyetlen párt, amely nyíltan szereti a kapitalizmust

Előzmény: Magyar Narancs, 1994.01.13. E.I.: Tűzoltó, szerepzavarban

Floridai heveségű hurrikánt kavart Boross Péter ártatlan óhajának nyilvános hangoztatása, mármint hogy reméli, a szellemi és kulturális szférában hamarosan megszűnik az arra legnagyobb veszélyt jelentő SZDSZ dominanciája. Hogy a szokása szerint megbízhatatlan közszolgálati rádióban a „dominancia” szó elmaradt („hordóügy”), szinte természetes. Az is igaz, ha Boross Péter nem helyesbít, népszerűsége megugrott volna (sokan vannak, akik az illegális taxisblokádot alkotmányon kívüli eszközökkel támogató SZDSZ törvényen kívül helyezését a demokrácia jövőbeli biztonságának egyik zálogaként ünnepeleik).

LOVAS ISTVÁN

Természetes az is, hogy a félreértés tisztázása után is beindult a várt támadáso-rozat. Ami igazán szórakoztató volt, a dominanciakör abszolút dominanciája: egyetlen nem dominanciakör-bélit sem találtak, aki a dominanciátizist cáfolta vagy *Boross Péter* kijelentését megtámadta volna. A nagy terjedelmű kritikákat a Népszava hozta. Közülük az elsőt *Seres László* írta, aki többszörösen kiválasztott dominanciakör-tag. (Legutóbbi kiválasztását a Páholy részéről – a Magyar Sajtópáholy úgy döntött, az év legjobb publicistái közül csak rá és még két másik sajtóemberre lehet szavazni, kizárva a kommunista-liberális MUOSZ több ezer újságíróját.) Seres írásai egyébként a dominanciakör több lapjában olvashatók: a postabankos Magyar Narancstól a *Fenyő*-féle Népszaván át a Szombat nevű havilapig.

Két nappal később azonos terjedelemben *Bauer Tamás*, az SZDSZ országgyűlési képviselője, a dominanciakör másik ismert tagja támadta az eltűnési tézist. Igaz, míg Seres „megszűnést” vélt hallani, Bauer „eltűnést”, de a két érvelés nem volt sem túlzottan távolálló egymástól, sem meglepetést nem okozott.

Seres mondanivalójának lényegét így emelte ki vastag betűkkel a Népszava, mintegy kedvcsinálónak: „Boross nagyon megsértődött, de hogy akarja ő kikiktatni az SZDSZ-t, csak arányosan korlátozná, hogy veszélyt jelentő dominanciája a szellemi és kultúrszférában végre megszűnjön. Mecsoda különbség! Mint mondjuk a numerus clausus és a bevagonírozás között.” Helyben vagyunk: míg *Tamás Gáspár Miklóst* – mint ahogyan félelmében remegve ve-

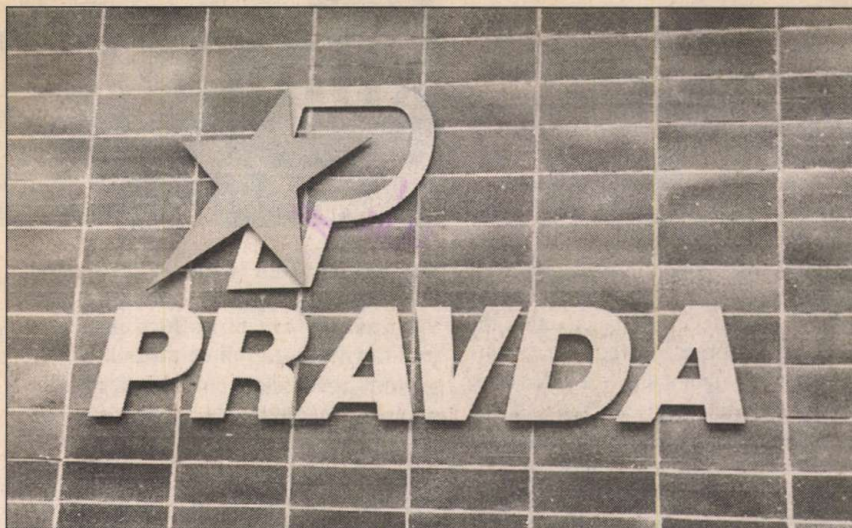
tette papírra a Soros-támogatást élvező, SZDSZ körüli Élet és Irodalomban – az Orbán-kormány a Dunába lövi, Kornis barátjával egyetemben, addig Seres előtt ha nem is a bevagonírozás, de a faji alapú szellemi korlátozás réme sejjlik fel. Amin persze a NATO, az IMF és az EU sem segít. Asszociációja mindenkit megbélyegez (vagy, hogy a seresi vízió-nál maradjunk, számot tetovál rá).

Tóth Gy. László a Napi Magyarországon viszont úgy látja, „nehezen érthető, hogy miért nem szabad ilyen kijelentéseket tenni? Mi rendkívüli van abban, ha valaki demokratikus eszközöket igénybe véve fellép egy neki nem tetsző politikai irányzat ellen?” *Tóth Gy.* emlékeztet arra, hogy a Tégy a gyűlölet ellen! kezdeményezője pedig ezt írta: „Szeretném, ha a jobboldal eltűnne.” Tegyük hozzá, az egész jobboldalt eltüntetni akaró mondat szerzője *Hegedűs Zsuzsa*, az SZDSZ szürke eminenciásának, *Kis Jánosnak* volt felesége. Vagyis, ő még „dominanciáról” sem beszélt: egyszerűen eltüntetne bennünket. (Hogy akkor ki ellen vezette volna közröhejbe fulladt „gyűlöletvonatát”, nem tudni.) *Hegedűs* e kijelentése egyébként az SZDSZ-közeli *Vámos Miklós* egyik kötetében jelent meg.

Boross Péter persze mondhatott volna cifrábbakat is. Mint a dominanciakör másik tagja, *Andrassew Iván*, aki ezt írta a nemrégiben jobblétre (ha sértő lenne a dominanciakörnek: ballétre) szenderült *László András* által alapított, és az adófizetőktől ellopott pénzen finanszírozott Hócipőben, a Szégyenszürke magyar fajta rasszista címmel megfejelt cikkében: „Sosem gondoltam volna, hogy ez a mocsadék, hordalék népség, ami itt a parlamenti jobboldalon fröcsög, és az utcán is viríthat, valaha meg-

jelenhet ebben az országban.” Például mondhatta volna Boross Péter, hogy: „Sosem gondoltam volna, hogy ez a mocsadék, hordalék népség, ami itt a parlamenti baloldalon fröcsög, és az utcán is viríthat, valaha megjelenhet ebben az országban.” Vagy mi lett volna, ha *Eörsi István* – az SZDSZ-es dominanciakör ismert tagja – felejthetetlen mondatát a német ZDF televízióban („A kommunisták legnagyobb bűne, illetve azon embereké, akik magukat kommunistáknak nevezték, hogy ha nem is testileg, de szellemileg nem tudták kipusztítani ezt a söpredéket”), egy nem dominanciakör-tag az SZDSZ-re alkalmazza, valahogy így: „Horthyék legnagyobb bűne, illetve azon embereké, akik magukat horthystáknak nevezték, hogy ha nem is testileg, de szellemileg nem tudták kipusztítani ezt a söpredéket”? Vajon akkor nem bevagonírozást, hanem egyenesen emberbőrből való lámpaernyő-készítést vagy szappanfőzést emlegettek volna? Amihez tegyük hozzá a kérdést: mikor kiáltott a jobboldal Recsket, Gulágot, Magadánt, Kolimát, ukrán éhínséget, kambodzsai népirtást, de akár Tienanmen teret, amikor a dominanciakör tagjai utcáról eltüntetendő mocsadékknak vagy kipusztítandó söpredéknek nevezték őket?

Seres László legérdekesebb érve az, hogy a „polgári pártok győzelme utáni töretlen SZDSZ-fóbia oka alapvetően a szabadságtól mint piacgazdaságtól való félelem lehet”, mert, idézi Tamás Gáspár Miklóst, aki SZDSZ-es komisszárként vezette az MTA filozófiai intézetét (a félelemre jellemző, hogy egyetlen filozófus, egyetlen újságíró nem mert tiltakozni e botrányos kinevezés ellen), „az SZDSZ az egyetlen párt, amely nyíltan szereti a kapitalizmust”. Na ne! Talán akkor egy kis genealógia. Melynek gyökere mélyre nyúlik, de elég, ha 1919-re megyünk vissza, amikor a *Kun Bélák*, a *Szamuelyk*, *Landlerék* és *Lukácsok* száguldoztak bőrdzsekiben a magyar tájon, és tizedelték, lötték tarkón és akasztották azokat a magyarokat, akiket e vörös urak nem találtak elegendően internacionalistának. (Hogy ezt a „söpredéket” a fehér igazságtételi periódus idején nem tudták szellemileg kipusztítani, az a kor vezető-

Bauer Tamás: a „szellemi és kulturális szférában” az értéktelenség, a középszer, a tudatlanság, a szennylap jelenti a veszélyt, az értékes irodalom, művészet, színvonalas sajtó szolgál rá a megbecsülésre, s az, hogy ennek vagy annak a pártnak, politikai iránynak a rokonszenvezői”

inek bűne.) Majd eljött 1945, amikor a baráti terrort túlélők Moszkvából és egyéb helyekről áramlottak az „apparátusba” és az ÁVH-ba a bosszúért lihegők, akik izzadtan forgolódtak lepedőjükön, ha álmukban szétveretlen herét láttak. A Bauerek, a *Pető*k, a *Princzek* és társaik. A lakás- és villafooglalók, a kitelepítők, az államosítók, az elkobozók, a kapitalizmus legádázabb ellenfelei. Akik gyermekei, a második generáció, nem tartotta elég ortodoxnak, elég kegyetlennek, elég elvhűnek a kádári szocializmust. A *Harasztik*, a *Dalosok*, a *Demszkyk* (akinek dolgozatát ld. április 16-i számunkban, illetve ld. *Bokros Péter* megemlékezését, hogy a mostani főpolgármester miként játszott közvetítői szerepet a titkosrendőrség és a valódi ellenzék között). Még túlságosan jól emlékszünk azokra a nem is olyan távoli időkre, amikor a dominanciakör tagjai önmarcangoló cikkekben elemezték „viszonyukat Marxhoz”, értekeztek arról, hogy mi menthető Lukácsból, mennyire van igaz a *Rosa Luxemburnak* és *Karl Korsch*nak, nem túloz-e *Rudolf Bahro* és *Mihajlo Mihajlovics*, amikor a magyar középosztály már évtizedek óta a fenébe kívánta *Marxot*, a „marxizálást”, a *Lukács*-iskolát és -óvodát, *Bernsteint*, a jobb- és baloldali marxista elhajlókat és revizionistákat, annak összes tagjával egyetemben. De arra is még jól emlékszünk, hogy közvetlenül a rendszerváltás előtt, amikor az akkori középosztály továbbra is a német, illetve az osztrák modell után sóvárgott, a mostani dominanciakör tagjai a szocializmust akarták reformálni (ld.

a *Beszélőt* vagy *Vajda Mihály* Az állam és szocializmus című esszégyűjteményét, amely 1981-ben angolul jelent meg a londoni Allison & Busby-nál, tele a ma már olvashatatlan marxista süketeléssel és a dominanciakör marxizáló tagjaira utaló referenciákkal), de ha a kapitalizmusról beszéltek, kizárólag a „svéd modelltől” akartak csak hallani.

Majd jött a rendszerváltás, amikor pontosan azok váltak az új elit tagjaivá, akiket – hogy ne menjünk messze a dominanciakörtől – éppen a *Beszélőben* elemezt és definiált igen pontosan *Szalai Erzsébet*. Hát hogyne szeretné az SZDSZ ezt a kapitalizmust, ahol *Mester Ákos* és *Bölcs István* privatizálja ki a rádióból a 168 Órát, Fenyő lopja el a Népszavát, *Maxwell* nyúlja le bagóért a Magyar Hírlapot; ahol a Postabank ölében ül *Ungvári Tamástól* kezdve a teljes liberális társaság, színházastól, *Geszi Péterestől*. Ahol havi 2 millió forintot „rendelkezésre állási” pénzt kap egy-egy dominanciaember a *Horn- és Szekeres*-villákat építő Princztől, havi többszáz ezer forintot „tanácsadói” pénzt egy-két baráti telefonbeszélgetésért *Magyar Bálinttól*, és ahol a dominanciakör sajátítja ki a fociközvetítéseket, a gyárakat, a közszolgálat szerkesztőségeit, a bankok jó részét és ahol a dominanciaclub-dísztag, *Surányi* évi 45 milliót kap ugyanazért a munkáért, amiért *Bod Péter Ákos* 3 milliót kapott? Hol van már nekik Lukács, Luxemburg, Bernstein és a többiek? A zsigerekben és a múltban.

Az SZDSZ, akárcsak a rendszerváltás előtt, most is az események után kullog (mely kullogást előképük, Lenin, keményen elítélte). Ahogyan akkor, amikor itt mindenki az igazi, hamisítatlan kapitalizmust, szabad piacot, Ausztriát akart, ők a szocializmust akarták embri arcúvá tenni, most, a változott körülmények között, a szabályozatlan piacot imádják akkor, amikor a világ legjobb és legelőrelátóbb elméi a globális liberális kapitalizmus összeomlását látják. Hogy miért? Mert a globális piac anarchiája nem vált be. Most, szeptember 9-én látott napvilágot az ENSZ fejlesztési programjának évi jelentése, mely, mint hírt ad róla a globális, Párizsban szerkesztett International Herald Tribune szeptember 10-i száma, megállapítja: „Még a világ leggazdagabb országaiban is a szegények száma nő, és sokak számára elérhetetlen a munka, az olvasni tanulás és a hosszabb élet.” Ugyanebben a számban a Newsweek egyik legnagyobb tekintélyű publicistájának, *Robert J. Samuelson*nak a cikke is olvasható, melynek első mondata szerint: „Az ideges részvénytőzsdék halk, de fontos üzenetet közvetítenek: a globális kapitalizmus, melynek diadalmenete egykor feltartóztatatlannak látszott, visszavonulóban van.” Majd: „A globális kapitalizmus a szegény országok gazdaságát destabilizálja, a gazdag országok befektetőire jelentős veszteségeket mér.” Valamint: „A globális kapitalizmus... más nemzetek kultúrája és politikája elleni támadás, mely csaknem bizonyosan összeütközéshez vezet.” Nem, nem a Magyar Fórumból, a Herald Tribune-ből idézzük, ahol két nappal korábban *Robert Kuttner*nek a Washington Postban megjelent cikkét olvashatjuk, amely így kezdődik: „A zuhanó amerikai tőzsde, a kelet-ázsiai összeomlás és az orosz belső robbanás egy töről fakad: korunk nagy illúziójának, a szabad piacok utópisztikus imádatának estek áldozatul.” Az International Herald Tribune másnap, szeptember 9-i számában *Marshall Auerback* és *Patrick Smith* észreveszi: Hongkong, Malajzia és Tajvan máris új utakon jár, ami, ha sikerül, megfontolandó példát nyújthat a világnak, és kiderülhet, az angol-amerikai kapitalizmus több közül egy lehetséges változat. Budapesten pedig az egyedülálló *Jonathan Sunleynak*, aki pedig a brit konzervatívizmus képviselője is hazánkban, van mersze észrevenni a Budapest Business Journal legfrissebb, szeptember 14–20-i számában, hogy ☺

➔ míg a nyugati kapitalizmust követő orosz gazdaság összeomlott, a Nyugat nagy ellenségének tekintett bolsevik Lukasenko Fehéroroszországában az alkalmazottakat pontosan fizetik, a gazdaság évi tíz százalékkal növekszik (mely statisztikát a Nemzetközi Valutaalap is elfogadja), és közben Minszkben, ellentétben Moszkvával, nem hajtanak a járókelőkbe rendszám nélküli BMW-k, és nem kérnek védelmi pénzt a vállalkozások tulajdonosaitól.

Hát igen. Az SZDSZ szabályozatlan piacgazdaságot akar. Amely, emlékeztessünk rá, főként a második világháborút követő fellendülés évtizedeiben, soha nem volt annyira szabályozatlan, mint ma, amikor gombnyomásra röpködnek a milliárdok, mindenfajta korlátozás nélkül.

Ami Bauer Tamás Népszava-beli támadását illeti, annak lényege: a szellemi életben nincs SZDSZ-dominancia, hanem „valamennyi ízlés és irányzat meg tud szólalni”. Szerinte – és ezt emelte ki a Vico-lap az írásból – „A »szellemi és kulturális szférában« az értéktelenség, a középster, a tudatlanság, a szennylap jelenti a veszélyt, az értékes irodalom, művészet, színvonalas sajtó szolgál rá a megbecsülésre, s az, hogy ennek vagy annak a pártnak, politikai iránynak a rokon-szenvező” (= a freudi elírás Baueré – a szerk.). Kérdés persze, hogy valóban a néhány tízezer példányban megjelent, Bauer által „szennylapnak” nevezett újságok ártnak-e a demokráciának, ahol olyan nézetek is megjelenhetnek, amelyeket a dominanciakör még nem tudott elnyomni? Vagy pedig a milliókat elérő csatornák totális kontrollja? De hagyjuk az elméletet. A valós példák mindig többet érnek. Vegyük csak a kezünkbe a 168 Órának, a dominanciakör kitüntetett szócsövének legutóbbi számát. Azt a postabankos hetilapot, amely annak ellenére veszteséges, hogy kényszerhirdetői vannak, míg a 168 Óra példányszámával azonos példányban megjelenő hetilapunkat (kérdézzék meg újságosukat a két lap kelendőségéről) hirdetési bojkott sújtja.

De ez nem elég. A Magyar Közzszo-galati Rádió, a dominanciakör egyik legpuhább fészke, két teljes oldalon hirdeti magát a 168 Órában. Esélyegyenlőség? Vajon az MR vezetői úgy gondolják, hetilapunk olvasói az adás szempontjából elhanyagolhatóbbak a dominanciakör hetilapja ugyanazon számú olvasótáboránál? Ugyan! Egyszerűen a kölcsönös támogatási szolgálat mecha-

nizmusának egy példáját látjuk, életközlelből. A támogatási szolgálat, amely adott esetekben teljes mértékben blokkolja a demokratikus társadalom működéséhez szükséges információk áramlását. Elképzelhető, hogy egy valóban a törvényeknek megfelelően működő, civilizált országban a közzszo-galati televízió vagy rádió egy szót nem szólna a Hit Gyülekezete kettészakadásáról, megakorruptiók történeteiről, megfélemlítési taktikáiról? Hogy egyetlen tévésnek ne jusson eszébe egy dokumentumfilmet készíteni a témáról? Már csak a szülők figyelmeztetésére is? Nem. De a dominanciakör totálisan blokkol, mert a történet az SZDSZ-ről szól. Mint ahogyan blokkolja mindazt, aminek a legát-tételesebb áthallása is kedvezőtlen fényt vethet az SZDSZ-körökre. Vajon az a média, amely annyit hozsannázott *Madeleine Albright* amerikai kül-ügyminiszter asszonyról, most miért nem idézi kedvenc forrásait, kezdve az *Economist* hetilaptól a Washington Postig, amelyben Albrightról, gyenge szereplésének hatására, a negatívumok lajstroma olvasható?

Bauer cikke szerint a kulturális életben semmiféle kontraszelekció nincs: az értékeknek megfelelően alakul a kiválasztódás. Ahogyan ezt Bauer Móric elképze-li. Vegye valaki kezébe a Népszavának mondjuk azt a számát, amelyben Bauer írása megjelent, és nézze meg azt a cikket, amely alatta olvasható Csak nyerhetünk címen. Hogy ez a publicisztika megjelenhet ma, a kontraszelekció legpofonvágóbb bizonyítéka. Melyik komoly lapban lehetne jellemezni a parlamenti Alkotmánybizottság elnökét így: „Pokol Béla, a korábban a jobbszélre szorult, a pályamódosítás után azonban orákulum szerephez jutott tótumfaktum...” A het-havat összegereblyező cikkben szabad ötletfolyamként gyűrűzik Malajzia, „sorosgyörgyök” és a szokott kántálás. A szerző *Kalmár György*. Aki 1951-ben a Magyar Rádió ávos ihletésű párttitkára volt, és aki oly sok szenvedést okozott tisztességes embereknek. Akik legalább voltak annyira szerencsések, hogy nem kerültek Bauer-papa körmei közé. Nem. A dominanciakörnek mennie kell, a demokrácia kiteljesítése és a társadalmi feszültség enyhítése érdekében. Ki kell húzniuk alóluk a Postabankot, a miniszteriumokat, a kenőpénzeket, az áltanácsadási zsozsókat, az „értéktámogatás” céljából adott állami hirdetéseket. Hogy Boross Péter csak dominanciáról beszélt? Kicsit megint puha volt. ■

Minden ha

Augusztus 7-én ismét elmúlt egy Bibó-születésnap, a 87., de Bibó István már 19 éve nincs közöttünk. A mai kormány tagjai valamikor kollégiumot neveztek el róla. Most már az a kérdés merül fel, érvényesítik-e hagyatékát az állam és társadalomszervezési gyakorlatban is. Tegyük rögtön hozzá, hogy a mai nemzetközi feltételek között nehéz érvényesíteni. Annál sebb lenne, ha Magyarország el tudná kezdeni, pontosabban: folytatni tudná ott, ahol 1956. november 4-én kénytelen volt abbahagyni. A '70-es években, az akkori Magyarországon az életében méltatlanul büntetett, majd felejtésre – lásd Csurka István Bibó-felejtés című írását – ítélt Ember így emlékezett:

FEKETE ISTVÁN

„Sokszor az az érzése az embernek, hogy itt tulajdonképpen egy 1956 nagy megrázkódtatása után kiábrándulttá, rezignálttá, nem mindenáron mindent akaróvá vált vezetés egyeztet ki egy kiábrándulttá, cinikus-sá vált, fogható, közvetlen előnyökre törekvővé vált országgal. Azzal az országgal, amely 20 évvel ezelőtt azon a ponton volt, hogy a XX. század legizgalmasabb társadalompolitikai kísérletének legyen a színhelye”. Olyan kísérletnek, amelyben a magyar nemzet az átélt társadalmi-politikai gazdasági változások tapasztalataival megkísérelte a maga útját járni, elutasítva mind a korlátlan szabad versenyes kapitalizmust, mind az államközpontú kommunista diktatúrát, főként pedig a választási kényszert ebben a hamis alternatívában. *Bibó István*-nak biztosan egyik legfőbb gondolkodói érdeme, hogy a hamis alternatívákat, a hazugságokra épített politikai szerkezeteket és a „hamis realistákat” minden átél és történelmi korban felismerte.

Demokrácia és kapitalizmus

Amikor a sok évszázados európai társadalomfejlődés eredményeképp kialakultak a liberális demokrácia vívmá-